

Voortgangsrapportage Actieplan 'In Groningen is iedereen veilig thuis'

Juni 2024

In oktober 2023 heeft de gemeenteraad van Groningen het actieplan 'In Groningen is iedereen veilig thuis' vastgesteld. In het actieplan zijn ambities en acties opgenomen die onderverdeeld zijn in 4 actielijnen:

1. Het voorkomen van huiselijk geweld
2. Eerder signaleren, handelen en melden
3. Het stoppen van geweld door een effectieve aanpak
4. Langer erbij blijven – nazorg als preventie

Deze rapportage beschrijft de voortgang van de uitvoering van de acties per actielijn en de daarbij behorende ambities.

1. Het voorkomen van huiselijk geweld

De ambitie: In Groningen weet iedereen dat geweld in geen enkele relatie thuishoort.

Brede publiekscampagne

Om huiselijk geweld te voorkomen wordt (onder andere) ingezet op verbeterde kennis en bewustwording rondom verschillende geweldsvormen middels een brede publiekscampagne. In de afgelopen maanden is tijdens verschillende bijeenkomsten, met een zeer brede groep aan ketenpartners (inhouds-, ervarings- en communicatiedeskundigen) toegewerkt naar een heldere opdracht voor een communicatiebureau. De onderwerpen voor de publiekscampagne zijn: ouderenmishandeling, kindermishandeling, (ex-) partnergeweld, seksueel geweld, eengerelateerd geweld en femicide. Aftrap van de campagne is naar verwachting in het najaar van 2024. Het wordt een doorlopende campagne met op relevante momenten aandacht voor bepaalde geweldsvormen (aansluitend op (inter)nationale dagen/weken zoals de week tegen kindermishandeling, internationale vrouwendag, dag tegen ouderenmishandeling).

De campagne moet niet alleen inwoners bewust laten worden van het feit dat er verschillende vormen van huiselijk geweld zijn, we streven ernaar dat de campagne tevens normstellend is en ook een handelingsperspectief biedt aan omstanders.

Seksueel geweld/ Gronings offensief

Ten aanzien van meer bewustwording en normstelling van seksueel geweld wordt, naast de brede publiekscampagne, extra ingezet op een campagne door het team van het 'Gronings Offensief tegen seksueel geweld', een tweejarig regionaal actieplan om slachtoffers te steunen én toekomstige slachtoffers in Groningen te voorkomen. Actiepunten met betrekking tot seksueel geweld worden grotendeels opgepakt door het team van Gronings Offensief. Daarnaast bespreken we met dit team op welke manier we vanuit de gemeente hierin kunnen ondersteunen en stimuleren. Gemeente Groningen neemt deel aan het overleg m.b.t. het specialistisch team dat diagnostisch onderzoek en taxatiegesprekken kan voeren met kinderen waarbij vermoedens van seksueel misbruik zijn ontstaan zonder overduidelijke aanwijzingen.

2. Eerder signaleren, handelen en melden

De ambities:

- Huiselijk geweld wordt door slachtoffers, omstanders en professionals meer gesignaleerd en sneller gemeld. Dit zou moeten leiden tot een verhoging van het aantal signalen bij WIJ Groningen en mogelijk ook een stijging van het aantal meldingen bij Veilig Thuis;
- Alle professionals in de daartoe aangewezen sectoren maken gebruik van de meldcode huiselijk geweld/kindermishandeling;
- Alle wijkgebonden professionals in de persoonlijke dienstverlening (zoals kappers, pedicures etc.), met name in de noordelijke wijken, herkennen de signalen van huiselijk geweld/kindermishandeling, weten waar naartoe ze kunnen doorverwijzen voor hulp en hoe in gesprek te gaan met betrokkenen hierover;
- Professionals veiligheid en zorg, omstanders en potentiële slachtoffers herkennen de signalen van intieme terreur, stalking en de risico's op femicide en weten waar men terecht kan voor hulp.

Onderzoek inwonerpanel 'Groningen Gehoord'

Om inzicht te krijgen in hoeverre inwoners kennis hebben over de verschillende vormen van huiselijk geweld, de signalen, risico's maar ook waar ze terecht kunnen voor (preventieve) hulp, is aan Onderzoek, Informatie en Statistiek opdracht gegeven om het inwonerspanel Groningen Gehoord te bevragen. Een online vragenlijst is in oktober '23 voorgelegd aan de circa 11.000 leden van het inwonerspanel gedurende een periode van twee weken. In totaal hebben 4.487 panelleden (41%) de vragenlijst ingevuld. Er is een ondervertegenwoordiging van jongeren, terwijl de oudere leeftijdsgroepen oververtegenwoordigd zijn in de respons.

De meest opvallende uitkomsten zijn:

- Tweederde van de panelleden weet bij welke professionele instantie ze terecht kunnen bij het vermoeden van geweld of mishandeling.
- Oudere panelleden (65 -74 jaar) weten dat beter (66%) dan jongere panelleden tussen de 18 en 29 jaar (59%).
- De bekendheid met WIJ Groningen als organisatie en wat zij kan doen voor iemand die te maken krijgt met geweld is het grootst (38%), voor de Vrouwenopvang is dat 27% en voor Veilig Thuis is dat 27%. Het minst bekend is het Centrum Seksueel Geweld: slechts 12% is hier bekend mee en weet wat zij kan doen voor iemand die te maken krijgt met geweld.
- Tachtig procent van de panelleden verstaat onder kindermishandeling vooral lichamelijke mishandeling.
- Gemiddeld geven respondenten zichzelf een 6,5 als het gaat om het herkennen van de verschillende vormen van geweld. Er is hierbij geen verschil tussen mannen en vrouwen. Wel zien we een verschil in leeftijdsgroepen in hoeverre ze zichzelf in staat voelen om huiselijk geweld te herkennen: jongere leeftijdscategorieën voelen zich hier iets minder toe in staat dan leeftijdscategorieën vanaf 40 jaar.
- Als een panellid een vermoeden heeft van huiselijk geweld of kindermishandeling in zijn of haar omgeving, dan heeft 95% het gevoel dat zij iets moet doen.
- Op de vraag welke specifieke actie men zou ondernemen als er een vermoeden is van kindermishandeling of huiselijk geweld geven de panelleden de volgende antwoorden:

	Huiselijk Geweld	Kindermishandeling
Advies vragen of melden	47%	62%
Bespreken met bekenden	38%	37%
Bespreken met omgeving	57%	54%
Bespreken met betrokkenen	34%	22%

In 2026 zal dit onderzoek herhaald worden om mogelijke veranderingen te monitoren.

Herkenning Intieme Terreur, risico's femicide en versterking van het netwerk

Ter bevordering van kennis, deskundigheid en bewustwording rondom (signalen van) femicide ondernemen we verschillende acties. Binnen de brede publiekscampagne is femicide/geweld tegen vrouwen en meisjes een van de hoofdthema's. In samenwerking met collega's van team diversiteit zijn we begonnen aan de voorbereidingen voor de Orange the world campagne 2024. Tijdens Let's Gro 2024 halen we de tentoonstelling 'FEMICIDE' van Stichting Open Mind, met ervaringsverhalen van nabestaanden, naar Groningen.

Ter bevordering van de kennis in ons netwerk over femicide en om de samenwerking te verbeteren namen we in mei deel aan een gezamenlijke scholing over intieme terreur (in groepsverband met een groep van 23 samenwerkingspartners, waaronder politie, Veilig Thuis, Reclassering, WIJ Groningen, de Vrouwenopvang, huisartsen, een ervaringsdeskundige, het Zorg en Veiligheidshuis en het Centrum Seksueel Geweld). Door samen te reizen, hebben we tijd gehad om met elkaar in gesprek te gaan. Hierdoor verbreden we de kennis op dit onderwerp en verbeteren we tegelijkertijd de samenwerking.

In de maand juli organiseren we een boekpresentatie in samenwerking met de schrijvers van het boek 'Stop Femicide': Gertien Koster en Jos Schuring. Daarnaast organiseren we een voorstelling met nagesprek over intieme terreur en femicide in buurtcentrum Het Dok in Lewenborg om de bewustwording rond dit thema bij een breed publiek te vergroten.

Verhogen signalen huiselijk geweld en kindermishandeling

Ook de brede publiekscampagne zal ongetwijfeld bijdragen aan het eerder signaleren en handelen bij alle vormen van huiselijk geweld. Om te kunnen monitoren of dit leidt tot een verhoging van het aantal signalen is met WIJ Groningen de afspraak gemaakt om dit te registreren. Hierdoor zal aan het eind van dit jaar inzicht komen in het aantal zaken waarbij huiselijk geweld speelt. Een vergelijking is dan nog niet mogelijk, maar wordt voorzien in 2025. Van Veilig Thuis krijgen we rapportages over aantallen meldingen waarmee we de trend van de meldingen in Groningen kunnen monitoren. Dit lukt nog niet dit jaar.

Deskundigheidsbevordering

Ten aanzien van de professionals die gehouden zijn aan de Meldcode huiselijk geweld investeren we fors. Voor 2024 ligt de focus vooral op het Primair Onderwijs en de Kinderopvang. De activiteiten die we uitvoeren zijn:

- In kaart brengen stand van zaken aandachtsfunctionarissen per school (0-meting):
 - Op de 57 scholen voor PO, bij de 27 scholen voor VO en bij de 4 organisaties voor KOV is in 90 % van de gevallen één of meerdere LVAK opgeleide aandachtsfunctionarissen.
 - Daarvan zijn er 94 ook lid van de LVAK.
 - Totaal aantal aandachtsfunctionarissen KOV/PO/VO: 174
- Actief trainingen aandachtsfunctionarissen aanbieden aan het PO en de KOV. Daarbij maken we de drempel zo laag mogelijk door:

- Ervoor te zorgen dat de bijscholing in het noorden plaatsvindt zodat de aandachtsfunctionarissen minder ver hoeven te reizen
- 1e jaar lidmaatschap LVAK te betalen vanuit de gemeente
- De eigen aandachtsfunctionaris/trainer meer uren beschikbaar te stellen voor voorlichtingen en trainingen
- Diverse workshop en trainingen:
 - Feb/mrt: 5 workshops meldcode voor PO (80 deelnemers)
 - Feb/mrt: 2 trainingen AF HG&KM PO&VO (26 deelnemers)
 - Mrt: 1 bijscholing AF HG&KM (14 deelnemers)
- Geplande activiteiten:
 - Mei/juni: 1 training PO/VO, 1 training uitvoeringsorganisaties
 - Sept/okt: 2 trainingen uitvoeringsorganisaties
 - Okt/nov: 1 training PO
 - Nov/dec: 3 trainingen gespreksvaardigheden
 - Nov/dec: 1 training KOV
- We hebben onderzocht op welke manier de borging van aandachtsfunctionarissen in het PO het beste georganiseerd kan worden en een voorstel gedaan over de borging binnen de zorgstructuur op de school. Dit hebben we gedaan om zoveel mogelijke de relaties met andere ontwikkelingen te leggen (Brugfunctionaris, KIEM, Wij en Basisjeugdhulp, etc.) waardoor het voor scholen behapbaar blijft.
- We onderzoeken de samenwerking met het Kenniscentrum van Veilig Thuis zodat de functie van aandachtsfunctionaris/trainer binnen de gemeente Groningen minder kwetsbaar is.

Er zijn 2 bijeenkomsten georganiseerd voor het Platform van aandachtsfunctionarissen PO/KOV en het Platform van aandachtsfunctionarissen VO/MBO met als onderwerp:

- Wat doet een gezinsvoogdijinstelling als JB Noord?
- Seksting en Grooming

Daarnaast zijn eveneens 2 bijeenkomsten georganiseerd voor het Platform van aandachtsfunctionarissen van de uitvoeringsorganisaties.

Ten aanzien van de professionals in de persoonlijke dienstverlening organiseren we een bijeenkomst voor alle Groninger kappers. De bijeenkomst is aangekondigd en vindt plaats op 19 november 2024, tijdens de week tegen kindermishandeling.

3. Het stoppen van geweld door een effectieve aanpak

De ambities:

- Snel: het streven is dat er zo snel mogelijk na een incident/melding professionele hulp achter de voordeur is;
- Integrale en systemische aanpak met inzet van deskundigen vanuit de visie gefaseerde ketenzorg en het principe 1 gezin-1 plan- 1 regisseur;
- Het bereik van de hulp onder slachtoffers en plegers wordt vergroot.

Afspraken WIJ Groningen en VTG

In het kader van deze actielijn zijn verschillende afspraken gemaakt met WIJ Groningen die aan het eind van dit jaar geëvalueerd worden. Met WIJ Groningen is een zelfscan uitgevoerd naar de kwaliteit van de lokale aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling. Dit heeft een verbeterplan opgeleverd waar deze punten in terug komen. Wij Groningen is hiermee aan de slag. Eind 2024 wordt de voortgang hiervan geëvalueerd. De zelfscan wordt jaarlijks in de teams herhaald.

Daarnaast is er overleg met Veilig Thuis over een bredere inzet van het Intensief Casemanagement. Namelijk ook voor de begeleiding van slachtoffers tijdens een pilot rond de inzet van een slachtoffer device bij stalking en bij het laagdrempelig inlooppunt.

Laagdrempelige hulp

In samenwerking met de Vrouwenopvang, politie, Veilig Thuis, CSG, Jasmijn, ervaringsdeskundigen en WIJ Groningen hebben we de afgelopen maanden toegewerkt naar de realisatie van een laagdrempelig steunpunt voor (met name vrouwelijke) slachtoffers van ernstig huiselijk geweld/stalking. Het steunpunt wordt fysiek ondergebracht in het pand van de Vrouwenopvang in de Oosterparkwijk waar een aantal dagdelen per week een open inloop kan worden geboden. We zorgen daarmee voor snel beschikbare, op de behoefte van slachtoffers aangesloten, hulpverlening.

Daarnaast gaan we zorgdragen voor voorlichting en training om de bewustwording van slachtoffers en hun omgeving omtrent ernstig huiselijk geweld te vergroten. We ondernemen activiteiten om te zorgen voor meer bewustwording, laagdrempelige informatie, advies en hulp.

1. Bewustwording
 - Onderdeel brede publiekscampagne: ernstig huiselijk geweld (Intieme Terreur, stalking en risico's op femicide)
 - Bekendheid van laagdrempelig Steunpunt
 - Website laagdrempelig steunpunt
 - Voorlichting dienstverlenende beroepen
2. Laagdrempelig steunpunt
 - Telefonisch bereikbaar (op werkdagen)
 - Fysiek bereikbaar (twee dagdelen per week)
 - Chatfunctie buiten kantoortijden (door Chatmetfier 's avonds en 's nachts)
 - Expertise beschikbaar in het steunpunt (Intensief Casemanagers en ervaringsdeskundigen voor bemensing en politie, Veilig Thuis, WIJ Groningen beschikbaar voor casusoverleg)
 - Onderzoek eindvorm laagdrempelig steunpunt (Bijvoorbeeld het Rotterdamse (doorontwikkelde) centrum huiselijk geweld en kindermishandeling 'Filomena' als enige andere organisatie in Nederland met een laagdrempelig steunpunt als stip op de horizon)

3. Hulp

- Organiseren passende hulp (snel beschikbaar en eventueel afspraken maken)
- Bestaand aanbod en bestaande samenwerking versterken

Met de Vrouwenopvang zijn we de opening van het laagdrempelig steunpunt aan het voorbereiden. Daarnaast voeren we op dit moment met essentiële samenwerkingspartners gesprekken om te komen tot werkafspraken voor de beschikbaarheid van hulp. De geplande opening van het laagdrempelig steunpunt bij de Vrouwenopvang is in september 2024.

Anonimiteit slachtoffers huiselijk geweld

We hebben onderzocht of, binnen de gemeente Groningen, de anonimiteit van slachtoffers huiselijk geweld in de gemeentelijke werkwijze geborgd is. De gemeentelijke werkwijze bevat genoeg waarborgen waardoor gegevens van slachtoffers niet aan ex-partners doorgegeven kunnen worden. Bij een gezamenlijke uitkering (als partners nog getrouwd zijn en samenwonen) ligt het ingewikkelder maar uit navraag bij de vrouwenopvang blijkt dit niet tot problemen te leiden. Bij casussen die extreem gevaarlijk zijn kan volledige anonimiteit worden geboden. Het doorgeven van informatie omtrent verblijfplaats was veeleer een probleem wat men zag in andere sectoren bij scholen en/of medische sector vooral als er ook kinderen betrokken zijn.

Specifiek t.a.v. plegers

Voor plegers van huiselijk geweld voeren we gesprekken over opvangplekken binnen de maatschappelijke opvang van Wender. Deze plekken zijn dan beschikbaar zowel in het kader van huisverboden als time-out plekken voor plegers waarbij systemische hulpverlening is ingezet. Daarnaast draait in Groningen een carrouselgroep: vrijwillige hulpverlening voor plegers van huiselijk geweld (mannen). Deze groepen worden georganiseerd en begeleid door de reclassering en de Vrouwenopvang van Wender. Samen met reclassering onderzoeken we of de carrouselgroep ook voor plegers van stalking de juiste hulpverlening van bieden.

Ouderenmishandeling

In 2023 is vanuit de gemeente Groningen, in samenspraak met alle gemeenten in de regio en ketenpartners, een regionaal plan tegen ouderenmishandeling ontwikkeld. Inmiddels is gestart met de uitvoering van het plan en een werkgroep met lokale aanjagers van start gegaan. Er gaat een in-company training plaatsvinden voor aandachtsfunctionarissen ouderenmishandeling waaraan ook een aantal medewerkers van WIJ Groningen zal gaan deelnemen. Ook is de financiële alliantie tegen ouderenmishandeling weer volop onder de aandacht gebracht (28 mei heeft een (zeer drukbezochte) middag rondom financieel misbruik plaatsgevonden, georganiseerd vanuit de 2 Groninger allianties). Meerdere gemeenten hebben aangegeven de mogelijkheid tot aansluiting bij de allianties te willen bekijken. WIJ Groningen heeft aangegeven te komen tot een plan voor het aanstellen van (getrainde) aandachtsfunctionarissen in alle Groninger wijken.

Schadelijke traditionele praktijken

In gemeente Groningen is gestart met het inventariseren van concrete problematiek bij casuïstiek waarbij eergerelateerd geweld een rol speelt. Daarna wordt, in gezamenlijk overleg met ketenpartners, een routekaart bij eergerelateerd geweld ontwikkeld. We gaan starten (op basis van de informatie uit de voorverkenning in Groningen) met een regionaal actieprogramma schadelijke praktijken waarin we de aanpak van vrouwelijke genitale verminking, huwelijksdwang & achterlating en eergerelateerd geweld willen samenbrengen en waar nodig opstarten en/of intensiveren.

4. Langer erbij blijven – nazorg als preventie

We hebben met WIJ Groningen afspraken gemaakt over de registratie van situaties waarbij sprake is van huiselijk geweld, waaronder de duur van de betrokkenheid van WIJ Groningen. We monitoren de uitkomsten hiervan evenals de trends rond de meldingen bij Veilig Thuis. Aan de hand van de monitoring kunnen we casuïstiek selecteren die zich leent voor verbetersessies ten aanzien van de samenwerking tussen WIJ Groningen, de politie en Veilig Thuis. Ter voorkoming van intergenerationele overdracht wordt de hulp aan kinderen middels de Kikkergroepen en Vingers in je oren in de noordelijke wijken maximaal ingezet door WIJ Groningen. Eind 2024 evalueren wij de inzet van de groepen met WIJ Groningen.

5. Vervolg

We ondernemen actie op vrijwel alle actiepunten uit het actieplan. Voor een deel van de acties leggen we de focus in 2024 op een specifieke groep. Bijvoorbeeld ten aanzien van deskundigheidsbevordering focussen we ons in 2024 op het Primair Onderwijs en de Kinderopvang. In 2025 e.v. leggen we de focus op het Voortgezet Onderwijs en het MBO. De brede publiekscampagne kent ook een meerjarenplanning. De komende maanden willen we een meerjarenplanning opstellen voor de verdere uitvoering van het actieplan.